

poznejši vžitek, ker se bo brez gnjiline čez zimo dobro ohranil. Za sème odločeni naj se shrani na posebnim kraju. Imenovani kmetovavec prosi druge kmetovavce: naj se prepričajo njegoviga nasveta. Ako se ta skušnja potrdi, bi se dala po nasvetovani ločitvi krompirja, in če bi se tisti, ki je gnjilini bolj podveržen, poprej povžil, ta bolezen močno odverniti. (Zna biti, da je gnjenje krompirjeviga zeliša stem v nekakošni zvezi). Poskušnje je ta svet gotovo vreden.

Bolezin na grozdji že blezo pri nas.

Iz Notranjiga. Te dni sim več kmetam pripovedoval, kako da časniki od posebne bolezni ali plesnobe pripovedujejo, ktera se je v Italii in v Tirolih na grozdji pokazala. Na to mi eden odgovori, da se nekaj posebniga že tudi na brajdi njegove domače hiše kaže. Gremo vkupej gledat, in res je grozdje vseveč ali manj z nekako belo stvarjo prevlečeno bilo, in ko se je jagoda obrisala, se je kožica z rujavimi lisicami omarogana vidila; tudi duh in okus jagod je nekako plesnivost občutiti dal, enako skorej kakor pri korunu. Gledal sim potem na terti pri svojim stanovanji; zapazil sim tudi kaka dva ali tri bolne grozde, drugi so bili zdravi in po redu debeli. Popoldne grem iz Podlike v Šent-Još nad Polhovim Gradcam (precej visoko je), obiskat g. fajmoštra, svojiga prijatla. Ko po raznim govorjenji v zadnje na vínsko terto prideva, mi pové ta prijatelj od terte na steni svoje hiše, in mi jo pokaže. Tukej je bilo grozdje sploh vse bolj ali manj sivkasto, in jagode so bile večidel drobne, in kožica pod sivkasto stvarjo tudi marogasta. Kakih šest tednov je, mi reče na to prijatelj, kar je kakor nekakošna huda rôsa na terto padla, in od te dôbe si grozdje kar nič ne pomaga. Tudi listje ali perje na terti je v obeh krajih semtertje z belo stvarjo porašeno; pomniti pa je, da terta je ena bela muškateľovna, druga pa španjska, ali kakor ji v več krajih pravijo vipavska, z močno narezljanimi peresi, kjer pri nobeni po navadi ni kaka mehka volnica po listih in peclih porašena, in da se je na teh tertah do zdaj sad vselej pozorel. — Da se ni do zdaj pri nas ta prikazni zapazila, pride od tod, ker grozdje, kakor pravijo v moki, je sploh z nekako belo stvarico potreseno; vender imenovana plesnivost je veliko bolj očitna. Ako niso drugi že tudi te prikazni zagledali, naj bolj pazijo; blezo da bo taka z njo, kakor s korunovo boleznijo. Po nekim Vipavcu sim že slišal, da ondi je grozdje vedno terdo, in se nič ne zori; več nisim mogel zvediti, ker nisim sam z njim govoril; morebiti bo že tudi tamkej taka bolezen. H.

En večer na gori nad Soderšico.

Ljube Novice, ve dalječ okrog slovite. Vas mnogoteri rad posluša. Ve zatirate škodljive pomote in ste krepka bramba resnice. Ve ste od draverhaste smereke na Štajarskim, kjer je zmotljiva domišlija hotla mater božjo viditi, povedale, da je prazna reč in ste bratoljubno opominjale, da naj ljudje nikar z nepotrebno hojo zastran tega draziga časa in na sto družih strani potrebniga denara ne zgubajo.

Tudi ste ve že enkrat ravno to reč, ktero zdaj hočem v misel vzeti, pretresovale. Vém, da Vam pogreta kaša ni zaželjena, ker imate drugih predmetov dovolj. Pa vendar se nadjam, da bote to, kar je nas petero pred nekimi tedni dobro slišalo in pri treh ljudeh natanjko vidilo, v radost večini bravcov, ki tudi nehotama o ti reči razne govorice slišati morajo, brez zamudno razglasile, ker malikovavske komedije na ti gori še vedno ni konca.

Podali smo se trije duhovni, en zdravnik in en po-

dobar nek petik zvečer na goro, ki je v Ribniški tehantii nad Soderšico na južno-zahodni strani, kjer stanuje tako imenovano zamaknjena deklica.

Po govorici smo zvedili, da se o petkih tû, kamor ljudje vedno obilno zahajajo, nar imenitniši reči godé. Tisti večer je bil res kaj ugoden; mesec je prijazno svetil in obzor je na tej gori lepo razprosten.

Pridši na goro zagledamo že mnogo ljudi večidel od Kope, in tudi nekaj iz Goriške in Terzaške škofije. Zdaj nas nar bolj mika zvediti, kje je stanovanje častene deklice. Polni svetiga straha stopimo v njenole-seno prebivališče, in ker je ni bilo domá, smo z dovoljenjem hišnih njene lepe v dar ji prinesene tablice pregledovali ter skerbno spraševali, kdaj bi tako srečni biti mogli, da tisto vidimo, zavolj ktere se je že toliko stopinj storilo.

Povedó nam, da še le zvečer o Ave Marii, ker je ona zdaj pri duhovnu ali pa gori v cerkvi, kamor se po velikonoči skorej sleherni dan pelje.

Toraj odidemo in kar pazljivo stražimo, kdaj da se bo povernila. Med tem pa vidimo množico ljudi na goro iti, ki so popotovaje, kakor za kak božji pot, sveti roženkranc molili.

Kadar deklico dvoje majhnih deklet na vožičku domu pridedrá in jo k mizi vmesti, kjer ona jame nektere podobne matere božje vredovati, se mi brez obotavljanja tje podamo, hrepeneči ž njo se pogovarjati. Ona se da na posteljo prenesti, kjer sedé moli in se našimu nadležnemu spraševanju odtegne.

Deklica je tanjka, suha in bolestne barve, precej velika, ker že šestnajsto pomlad šteje.

Med tem smo pozvedovali, če bo nocoj kervavi pot pri njej viditi, kar je nam v našo žalost odrečeno bilo. Prašali smo, če bo ona nocoj obhajana, in ker smo zvedili, da bo, smo dalje prašali, od ktere strani pa sveta hostia pride? Ker ste nam dve strani zaznamovane bile, smo tje, kakor je lahko misliti, vso pazljivost nategnili.

Noč mrak spodrine. Deklica se vleže po postelji; mi za boljši razsvetljenje izbe memo navadniga nadležujemo, in tudi seboj smo nekaj sveč imeli, katerih eno smo prižgali, ker smo stali nar bližej pri postelji.

Kadar se je ljudém, ki so zunej stali, dovolilo v hišo iti, jo hipama, kakor da bi cerkev bila, klečé napolnejo, okna pa se z glavami zunajnih gledavcov zamašé, da se skorej dihati ne da. Kmaló potem deklica neprejetno zakriči, se zviija, oči okrog suče, pravi da so ozke vrata in da je ojstra pot v nebеса; se urno k gležnam oključuje in spet poravná, noge premika, kakor da bi jo terne zbadalo in zlo neprejetno s stokratnim ponavljenjem zaupiva: u, u, u itd.; zdaj plane na kviško, z rokama okrog lomati, dopovedovaje, da vidi Kristusa priti, da z mečem proti, da vidi Mario, ki kervave solze toči itd. Vés njeni govor pa je slabo zvezan, in večidel le v zdihljejih obstoji.

Med to dôbo tudi nek odločen molivec službino prične moliti žalostni del svetiga roženkranca, deklica pa se po postelji véde kakor da bi skrivnosti roženkranca na-njo posebno moč imele. Tisti pa, ki je sveti roženkranc molil, nas svari, da naj pokleknemo (vsi drugi so že od začetka klečali) in nam jezno zabavlja, da smo neverniki.

(Konec sledí.)

Pogled po Senožški okolici na Notrajskim.

(Dalje.)

Spustimo se po derči k cerkvi sv. Brica, ki je na uni plati Nanósa. V tej cerkvi je prebivalo o francoški vojski mnogo konjikov, ki so jih Francozi podili.

mesto in okolica Solnograška Vam bo jako dopadla. Prihodnjiga mesca septembra mislim zbor naše kmetijske podružnice skup poklicati, de naj si namesto mene vedno bolniga — noviga predstojnika izvoli.

Rokopis moje zgodovine, ktere tudi v bolezní nisim pisati nehal, sim o preselitvi *) založil; vse leži še zmešano, kakor prvi dan selitve, ker dosihmal še nisim toliko moči imel, de bi bil mogel vsiga v red djati. Vunder sim rokopis unidan našel, in nektare razdelke prebravši se prepričal, de zgodovina, čeravno za ljudstvo pisana, bi utegnila morebiti vunder tudi omikanim Slovincam koliko toliko všeč biti. Berž ko bom le nekolčikaj okreval, si bom na vso moč prizadjal poslednjih 3—5 razdelkov, ki moji zgodovini stariga in srednjiga časa še manjkajo, izdelati. Po tem jo bom Vam berž poslal; obseže kakošnih 50 pól. Ali bom zamogel tudi zgodovino noviga časa dokončati, sam Bog vé. Zato bi mi ljubo bilo, de bi v naših „Novicah“, od kterih se tudi v bolezní ločiti ne morem, še sadaj nič od mojiga dela ne spomnili, de naši prijatli ne bojo prezgodaj kaj pričakovali, česar bi dognati ne mogel.

Diplome novim udam kmetijske družbe sim včeraj prejel in jih bom po priložnosti razdelil.

Če ravno mi je zdravnik pisanje oistro prepovedal, sim Vam vunder za svojo slabo moč dolgo pismo pisal. Ostaníte zdravi, preljubi prijatel! in priporočite me g. predsedniku in g. odbornikam kmetijske družbe in vsim našim prijatlam.

Vedno Vaš

pravi prijatelj
Matija Vertovec.

En večer na gori nad Soderšico.

(Konec.)

Zdaj deklica na postelji poklekne, si ustnice zbrišuje, ž njimi giblje, se na persi terka, se z obrazam posteljne odeje dotakne in se spet sklone. Ravno med tem časam bi ona sveto hostijo prejeti imela. Nihče iz med nas je scer iz oči ne pusti, vendar ker sim nekoliko na strani stal in je nisim na ravnost v obraz vidil, nisim ničesar zapazil. Moja dva duhovna tovarša pa, pred njo stoječa, sta nekaj beliga na jeziku vidila, tako tudi zdravnik, ki se ravno v tej dōbi k nam oberne, rekoč: „kosček beliga papirja, kakor je za smodke prižigati, ima na jeziku“. Na to se deklica na levo stran vleže, in jez ravno pri zglobovu postelje stoječ, jo zaprosim: „Lenčika, véš da sim duhoven, in da v svojih nevrednih rokah pri daritvi sv. maše praviga živiga Kristusa deržim, ravno tako tudi kader koga previdim; pokaži, kaj imaš v ustih, zakaj jez smem viditi in tudi se z roko dotakniti“. Ali ona se nič ne zmeni o tej reči. Torej pričujoče okoljšine tehtavši, rečem po nemško: „Das ist Spiegelfechtere (to je sleparija)“, zakaj po slovensko se mi kar ni varno zdelo svoje misli izustiti, ker bi jo bil utegnil skupiti od slepoverniga ljudstva, ki je brez sleherniga pametniga vzroka zdihvalo in na glas jokalo!

Poslednjič še deklica na postelji poklekne in moli k materi božji, da naj ona prosi posebno za nevernike; saj jih dobro poznaš. Ta pristavek, mislim, da je nam veljal, ki smo le stojé zraven postelje gledali.

Vpričo nas se hoče zdravnik še ran prepričati. Kar bi za rane veljati imelo, je manjši od vinarja, in zunajna stran roke je okrog rane zdrava, in tudi, kolikor se je skozi spoko tako imenovane ranske hraste vidilo, je koža pod hrasto takošna, kakoršna je drugod po roki. Znotranje strani rane, to je, dlani, pa ni hotla pokazati, da ravno jo je zdravnik prav prijazno pro-

**) Rajnki je potem, ko je iz duhovniga pastirstva v Št. Vidu v pokojni stan stopil, se preselil v hišo svojiga ljubljenniga stričnika tudi v Št. Vidu. Vred.

sil in tudi njene perste rahlo nagibal, da bi dlan odperla, pa mu je deklica roko zmaknila, rekoč: boli. Prašali smo, če ima ona tudi na nogah rane, in ako bi jih viditi mogli. Pa se je nam odgovorilo, da je teško nogovice, ktere ima na nogah, izzuti. Torej smo zalovaje, da smo tri četertinke ure zijale pasli, se zopet odpotili.

Nisim scer tega, kar smo vidili, nikdar mislil razglasiti; pa ker sim pred nekimi dnevi slišal od nekih ljudi, ki so več dni zgubili, da so do te deklice prišli, nespametno terditi, da kdor ne verje, da so to čudeži, in sam tje ne gré gledat, ima smerten greh, sim za dolžnost spoznal, svetu resnico odkriti.

Take nespametne babele okrog po daljnih krajih z razno zmišljenimi pristavki zvoné, kako se ljudje jokajo, ki pridejo deklico gledat, — kako ona pridigje, da ji skorej je malo kje kakošen pridigar kos, in tacih kvant več. Tako brezglavno bledenje in kvasenje pa marsikteriga kratkovidniga zbega, da res začne v tem več misliti in verjeti, kakor je treba. Ravno iz tega namena, da bi ljudje za prazne reči časa ne zapravljali, razglasim, kar smo natanjko vidili, in česar se pred nikakoršno oblastjo povedati ne bojimo.

Pomote zatirati, je duhovšine imeniten poklic, in resnica je čez vse; zatorej pa pisatelj nikogar, ki je v tej reči drugih misel, razžaljivo in sovražno ne napada, dasiravno pisavec brez ovinkov pové, da on s štirimi tovarši v tej reči brez greha in sleherniga suma nevere ostane — neverni Tomaž, ki bi ga le cerkvena, nikdar pa zgol človeška veljava preveriti zamogla.

Jok pa in solze, s kterimi od dalje množica, posebno ženski spól, goro nad Soderšico namakat hodi, nimajo clo nikakoršniga pametniga namena; vsakteri bolnik je po stopnji svoje bolezní bolj ali manj usmiljenja vreden; tako tudi bolna gorska deklica. Ker pa že vsak v svoji okolici kaj bolnikov najde, naj se tisti, kteriga jok mika, pri domačih bolnikih solz znebi.

Da je pa deklica tako izverstna oznanovavka božje besede, je smešna govorica slepih nevedčev. Za gotovo rečem, da, ako bi v cerkvi kterikrat duhoven tako blêdel, kakor to revše včasih blêde, bi se umni poslušavci zoper njega hudo pritožili.

V vsakteri farni cerkvi stanuje Jezus pod podobo kruha; tako tudi gotovo pri daritvi svete maše. Zakaj torej tisti, ki na goro k deklici jokati in zdihovat hodijo, tam ne jokajo, kjer je gotovo Jezus na posebno vižo pričijoč? Ali je kteri angelj iz nebes koga zagotovil, ali je ktera brezmotljiva veljava porok, da deklica na gori brez človeških rok sveto obhajilo in druge jedi prejema?? Kteri prav molijo, molijo Očeta v duhu in v resnici, piše sv. Janez v 4. poglavju. Ali pa tisti na gori v resnici molijo, ki od obhajila, ki ga deklica prejme, kakor smo vedili, pomoči išejo, je nas močno dvomilo *).

Boga moliti v resnici, in čudeže njegove vsemo-gočnosti spodobno častiti, ne potrebujemo bolnih dekličev, kterih bolezní se mende ljudém kaže, kakor komedije v gledišu.

*) Mi pa vprašamo: kako dolgo bojo višji oblasti še pri-pustile to gorsko komedijo, ki v malikovavsko tamoto sega? Ali ni njih dolžnost, takim škodljivim pomotam konec storiti? Naj prepovedó le shod k temu dekletu, in kmalo bo vsih teh domišljenih čudežev konec; komediant le z veseljem igra, kadar ima veliko gledavcov okoli sebe. Čutnice uboziga bolniga dekleta morajo po tolikrat ponovljenih in gledavcam v strežbo podaljšanih božjastnih napadkih že tako oslabilene biti, da terja tudi občinska skerb za človeško zdravje, tem shodam konec storiti in deklé ali doma zdravniku izročiti ali ga v bolnišnico dati. — Ko smo unidan v Solnogradu bili, smo vidili obiskaje bolnišnico tudi deklico enake bolezní tam, in ravno smo stopili v izbo ob koncu taciga napadka, v kterim je pa imela, namesto božjih reči, z